

KÖTÜLÜK ŞERRİN DİĞER ADI

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ:
“إِنَّ مِنْ شَرِّ النَّاسِ ذَا الْوَجْهَيْنِ الَّذِي يَأْتِي هَؤُلَاءِ بِوَجْهِ وَهَؤُلَاءِ بِوَجْهِ.”

Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre,
Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:
“Birilerine bir yüzle, birilerine de başka bir yüzle gelen ikiyüzlü kişi, insanların
en kötülerindendir.”

(M6630 Müslim, Birr, 98)

عَنْ نَوَاسِ بْنِ سَمْعَانَ قَالَ أَقْبَمْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِالْمَدِينَةِ سَنَةً... فَسَأَلْتُهُ عَنْ
الْبِرِّ وَالْإِثْمِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ”الْبِرُّ حُسْنُ الْخُلُقِ وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي نَفْسِكَ
وَكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلَعَ عَلَيْهِ النَّاسُ.“

عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:
”اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ. وَاتَّبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمْحُهَا.
وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ.“

عَنْ شُتَيْبِ بْنِ شَكْلٍ عَنْ أَبِيهِ شَكْلٍ بْنِ حُمَيْدٍ قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ:
”يَا رَسُولَ اللَّهِ، عَلِّمْنِي تَعَوُّدًا أَعُوذُ بِهِ.“ قَالَ: فَأَخَذَ بِكَفِّي، فَقَالَ: ”قُلِ اللَّهُمَّ
إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ سَمْعِي، وَمِنْ شَرِّ بَصَرِي، وَمِنْ شَرِّ لِسَانِي، وَمِنْ شَرِّ قَلْبِي،
وَمِنْ شَرِّ مَنِيِّ.“

Nevvâs b. Sem'ân anlatıyor: “Resûlullah (sav) ile birlikte Medine’de bir sene kaldım... Ona iyiliğin ve kötülüğün ne anlama geldiğini sordum. Resûlullah (sav) şöyle cevap verdi: *‘İyilik güzel ahlaktır. Kötülük ise vicdanını rahatsız eden ve insanların bilmesini istemediğin şeydir.’*”

(M6517 Müslim, Birr, 15)

Ebû Zerr’in rivayet ettiğine göre, Resûlullah (sav) ona şöyle buyurmuştur: *“Nerede olursan ol, Allah’a karşı sorumluluğunun bilincinde ol! Kötülüğün peşinden iyi bir şey yap ki onu yok etsin. İnsanlara da güzel ahlâka uygun biçimde davran!”*

(T1987 Tirmizî, Birr, 55)

Şüteyr’in babası Şekel b. Humeyd anlatıyor: Hz. Peygamber’in (sav) yanına gittim ve “Yâ Resûlallah, bana bir (sığınma) dua(sı) öğretsen de o duayı okuyarak Allah’a sığınsam.” dedim. Bunun üzerine Allah Resûlü elimden tutarak şu duayı tavsiye buyurdu: *‘Allah’ım! Kulağımın, gözümün, dilimin, kalbimin ve cinsel organımın kötülüğünden sana sığınırım.’*”

(T3492 Tirmizî, Deavât, 74)

B

ir şeyin iyi veya kötü olduğunu belirleyen Yüce Allah'tır. O, insanlara gönderdiği elçiler ve kitaplar vasıtasıyla kullarını bu konuda yönlendirmiştir. Bu sayede kulları, Allah'a ve âhiret gününe inanır, iyiliği emreder, kötülükten men eder ve hayır işlerinde birbirleriyle yarışır.¹ Ancak insan bazen iyi ile kötüyü karıştırabilmektedir. "...Olur ki bir şey sizin için hayırlı iken siz onu hoş görmezsiniz. Yine olur ki bir şey sizin için kötü iken siz onu arzularsınız. Allah bilir, siz bilmezsiniz."² Hatta insan, hayrı ister gibi şerri de isteyebilir: "İnsan hayrı istediği gibi şerri de ister. İnsan pek acelecidir."³

Doğruyla yanlış birbiriinden ayıran kitap "Furkân", mümine yol gösterir: "Allah senin başına herhangi bir kötülük getirecek olursa bil ki onu, O'ndan başka giderebilecek yoktur. Eğer senin için bir iyilik dilerse O'nun lütfunu engelleyebilecek de yoktur. O, bunu kullarından dilediğine verir. O, çok bağışlayan ve çok merhamet edendir."⁴

Kur'ân-ı Kerim'de kötülük olgusu için aşağı (ednâ),⁵ günah (hûb),⁶ kalpte oluşan kötülük (zeyğ/reyn),⁷ kötü, çirkin (sû'),⁸ günah (ism/seyyie),⁹ zarar (durr),¹⁰ bela ve fitne (fitne)¹¹ gibi birçok sözcük etrafında kötülük tasviri yapılmıştır. Bu sözcükler, yanlış ve çirkin fiiller (cürm, seyyie, ism, hûb vb.); haktan ve adaletten ayrılıp haksızlığa meyledenlerin durumunu anlatan (israf, tuğyan, zulüm vb.); sapıtma, toplumsal çürüme ve bozulmayı ifade eden (fesad, cenef, fisk vb.) şeklinde de üç grupta tasnif edilebilir.

Dünyada meydana gelen bütün iyilikler ve kötülükler her şeyin yaratıcısı olan Allah'ın bilgisi dâhilindedir. O'nun izni olmadan hiçbir şeyin var olması düşünülemez. "...Onlara bir iyilik gelirse, "Bu, Allah'tandır" derler. Onlara bir kötülük gelirse, "Bu, senin yüzündendir" derler. (Ey Muhammed!) De ki: "Hepsi Allah'tandır."¹² âyeti bunu izah etmektedir. Peygamber Efendimiz de bu doğrultuda dualarında, "Allah'ım, bütün hayırlar senin elindedir. Şer ile sana ulaşmak mümkün değildir."¹³ buyurmuştur.

Allah, insanları sınadığı için yaptıkları kötülükleri engellemez. Ancak O bazen, kötüye ve kötülüklerine imkân ve mühlet verir. Bunun yanında iyilik ve kötülüklerin Allah'ın bilgisi ve izni dâhilinde olması kötülüğü

¹ Âl-i İmrân, 3/114.

² Bakara, 2/216.

³ İsrâ, 17/11.

⁴ Yûnus, 10/107.

⁵ Bakara, 2/61.

⁶ Nisâ, 4/2.

⁷ Âl-i İmrân, 3/7-8; Mutaffifin 83/14.

⁸ Âl-i İmrân, 3/30; A'râf, 7/188.

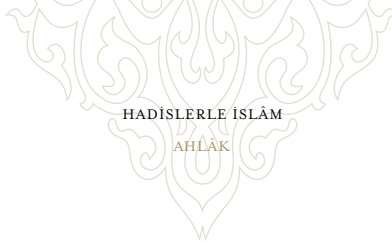
⁹ Âl-i İmrân, 3/178; Kasas, 28/84.

¹⁰ En'âm, 6/17.

¹¹ Hac, 22/11.

¹² Nisâ, 4/78.

¹³ M1812 Müslim, Müsâfirin, 201.

istediği anlamına da gelmez. Çünkü Allah insana kötülük yapma yeteneğini verdiği gibi ondan sakınma yeteneğini de vermiştir.¹⁴ İlâhî vahyin asıl amacı insanları kötülükten, kötülük yapmaktan sakındırmaktır. Bütün uyarılarla birlikte kötülük işleyenlerin yaptıklarından bizzat kendilerinin sorumlu oldukları da bildirilmiştir.¹⁵

Kur’ân-ı Kerîm’de kötülük hakkında verilen bilgiler, Müslüman’ın zihninde iyi ve kötüye dair sağlam bir bilinç oluşturur. Yaptığı iyilikler gibi işlediği kötülüklerin de amel defterine bir bir yazıldığını,¹⁶ kötülüklerin zamanla sadece birer kara nokta olmaktan çıkıp gönlünü bütünüyle kaplayacak bir pas yığına dönüşebileceğini¹⁷ öğrenir. Kur’ân-ı Kerîm’in kötülük konusundaki uyarısı açıktır: “Evet, kötülük işleyip suçu benliğini kaplamış olan kimseler var ya, işte onlar cehennemliklerdir. Onlar orada ebedî kalacaklardır.”¹⁸ İyiler için Allah, “Rabbiniz içinizde olanı en iyi bilendir. Eğer siz iyi kişiler olursanız şunu bilin ki Allah, tevbeye yönelenleri çok bağışlayandır.”¹⁹ buyurmaktadır.

Peygamber Efendimiz ashâbına zaman zaman kötülüklerin neler olduğunu anlatırdı:

“Sahibi olduğu kölenin azığını kısmak, kişiye günah olarak yeter.”²⁰

“Düşmanlığı devam ettirerek hayatını sürdürmen günah olarak sana yeter.”²¹

“Kişinin Müslüman kardeşini küçük görmesi ona kötülük olarak yeter.”²²

“Birilerine bir yüzle, birilerine başka bir yüzle giden ikiyüzlü kişi, insanların en kötülerindendir.”²³

İyi ve kötü davranışları ümmetine bildiren Allah Resûlü, iyilik ve kötülüğün neliğine yönelik açıklamalar da yapmıştır. Nitekim Vâbisa b. Ma’bed el-Eslemî bir gün Peygamber Efendimize kötülüğün ne olduğunu sordu. Hz. Peygamber de ona, “...Kötülük, insanlar onaylasalar bile gönlünü huzursuz eden ve içinde bir kuşku bırakan şeydir.”²⁴ diye cevap verdi. Başka bir sahâbî aynı şekilde bilgilenmek istediğinde de ona, “İyilik, güzel ahlâktır. Kötülük ise vicdanını rahatsız eden ve insanların bilmesini istemediğin şeydir.” buyuruyordu.²⁵ Allah Resûlü bu şekilde ashâbından vicdan muhasebesi yapmalarını istemiş ve onlara Allah’ın verdiği akıl ve vicdanla kötülüğü tespit etme yolunu öğretmişti.

Kuşkusuz Yüce Allah, şeytanın ilâhî huzurdan kovuluşunu kitabında anlatırken, onun âdeta ‘kötülüğe adanmışlığını’ ilân eden söylemlerini ve insanları yoldan çıkarmak için ettiği yeminleri²⁶ bizlere duyurur. Onun

¹⁴ Şems, 91/8.

¹⁵ En’âm, 6/164.

¹⁶ Kehf, 18/49.

¹⁷ Mutaffifin, 83/14.

¹⁸ Bakara, 2/81.

¹⁹ İsrâ, 17/25.

²⁰ M2312 Müslim, Zekât, 40.

²¹ T1994 Tirmizî, Birr, 58.

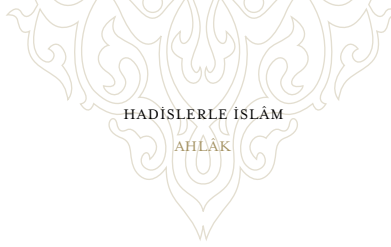
²² İM4213 İbn Mâce, Zühd, 23.

²³ M6630 Müslim, Birr, 98.

²⁴ HM18164 İbn Hanbel, IV, 227.

²⁵ M6517 Müslim, Birr, 15.

²⁶ Arâf, 7/16-17; Hicr, 15/39-40.

amacını özetlerken ise şöyle buyurur: “Şeytan sizi fakirlikle korkutur ve size, çirkinliği ve hayâsızlığı emreder...”²⁷

Şeytanın görev edindiği kötülüklerin en büyüğü, Allah’ı unutturmaktır. Çünkü Allah’ın varlığını ve gücünü düşünmek, kulu kötülüğün elinden kurtaracaktır. Rabbimiz, hem dünyayı hem de âhireti kaybeden kullarını ibret olarak sunarken, “Şeytan onları hâkimiyeti altına alıp kendilerine Allah’ı anmayı unutturmuştur.”²⁸ buyurmaktadır. Şeytanın oyununu bozan noktanın “Allah’ı hatırlamak” olduğunu ise şöyle açıklamaktadır: “Şüphe yok ki Allah’a karşı gelmekten sakınanlar, kendilerine şeytandan bir vesvese dokunduğu zaman iyice düşünürler (derhâl Allah’ı hatırlarlar da) sonra hemen gözlerini açarlar.”²⁹

Kötülükten dönmek tevbedir. Hz. Peygamber (sav), bir kudsî hadisinde yapılmak üzereyken terk edilen kötülüklerin kişiye ecir bile kazandıracağını bildirmiştir: “Bir kimse iyilik yapmaya niyetlenir de onu yapamazsa Allah o kimse için tam bir iyilik (sevabı) yazar. Eğer niyetlenir de o iyiliği yaparsa on iyilik sevabı yazar ve bu sevabı yedi yüz katına hatta daha fazlasına kadar çıkarır. Eğer kötülük yapmaya niyet eder de sonra yapmazsa Allah onun için tam bir iyilik (sevabı) yazar. Şayet kötü bir işe niyetlenir de onu yaparsa Allah o kimse için sadece bir tek günah yazar.”³⁰ Tevbe, kötülükleri ortadan kaldıran ve ilâhî affa mazhar olmayı sağlayan bir irade beyanıdır. Tevbenin üç aşamasını Kur’ân-ı Kerim şöyle belirtir: “Yine onlar, çirkin bir iş yaptıkları, yahut nefislerine zulmettikleri zaman Allah’ı hatırlayıp hemen günahlarının bağışlanmasını isteyenler –ki Allah’tan başka günahları kim bağışlar– ve bile bile işledikleri (günah) üzerinde ısrar etmeyenlerdir.”³¹ Bu durum kişinin kul hakkı içermeyen ve sadece kendisine dönük kötülükleri ile ilgilidir. Başkalarına karşı işlediği kötülüklerde ise tevbe ederek pişmanlığını Allah’a arz ettikten sonra hak sahibinden helâllik dilemesi gerekecektir.³²

Günahların affedilmesini sağlayan çarelerden biri de, “İyilikler kötülükleri giderir...”³³ esasına göre hareket etmektir. Peygamber Efendimiz yakın dostu Ebû Zerr’e şu tavsiyelerde bulunur: “Nerede olursan ol, Allah’a karşı sorumluluğunun bilincinde ol! Kötülüğün peşinden iyi bir şey yap ki onu yok etsin. İnsanlara da güzel ahlâka uygun biçimde davran!”³⁴

Peki, kötülüğe engel olmak için alınabilecek ahlâkî tedbirler nelerdir? İnsan, kendisi göremediği hâlde onun tarafından görüldüğünü³⁵ bildiği şeytana karşı nasıl korunabilecektir?

Kötülüklerden korunmanın en önemli yolu Allah bilincini kavramak ve yüksek insanî değerler konusunda eğitilmektir. Elbette kişilik ve ka-

²⁷ Bakara, 2/268.

²⁸ Mücadele, 58/19.

²⁹ Araf, 7/201.

³⁰ M338 Müslim, İmân, 207.

³¹ Âl-i İmrân, 3/135.

³² B6534 Buhârî, Rikâk, 48.

³³ Hüd, 11/114.

³⁴ T1987 Tirmizî, Birr, 55.

³⁵ Araf, 7/27.